

רב סבלפסקי

יחד לו בית. 23.

1. פסחים ו. "תנו רבנן נכרי שנכנס" עד "אמר רב יהודה אמר רב המוצא חמץ"

תנו רבנן: נכרי שנכנס לחצירו של ישראל ובציקו בידו - אין זקוק לבער. הפקידו אצלו - זקוק לבער. יחד לו בית - אין זקוק לבער, שנאמר לא ימצא. מאי קאמר? אמר רב פפא: ארישא קאי, והכי קאמר: הפקידו אצלו - זקוק לבער, שנאמר לא ימצא. רב אשי אמר: לעולם אסיפא קאי, והכי קאמר: יחד לו בית - אין זקוק לבער, שנאמר לא ימצא בבתיכם - והא לאו דידיה הוא, דנכרי כי קא מעייל - לביתא דנפשיה קא מעייל. למימרא דשכירות קניא? והתנן: אף במקום שאמרו להשכיר - לא לבית דירה אמרו, מפני שמכניסין לתוכו עבודה זרה. ואי סלקא דעתך דשכירות קניא, כי קא מעייל - לביתיה דנפשיה קא מעייל! - שאני הכא, דאפקיה רחמנא בלשון לא ימצא - מי שמצוי בידך, יצא זה שאינו מצוי בידך.

2. תוס' פסחים ו. ד"ה יחד

יחד לו בית - פ"ה דלא קיבל עליו אחריות אלא אמר ליה הרי הבית לפניך וק' לר"י מאי איריא יחד אפילו לא יחד נמי והכי נמי מסיק בסמוך למימר דשכירות קניא ופר"ת דאפילו באחריות מיירי ומשום הכי מפיק מלא ימצא דלא חשיב מצוי כיון שיחד לו בית ורב פפא אית ליה מסברא כיון שיחד לו בית הוי כאלו קיבל עליו אחריות על חמצו של נכרי בביתו של נכרי.

3. רמב"ן פסחים ו. "אבל פירוש ייחד לו בית" עד "ודקתני במכלתא חמץ שנפלה עליו מפולת"

אבל פ"י ייחד לו בית אין זקוק לבער אע"פ שהפקידו באחריות קאמר, וקס"ד מעיקרא משום דשכירות קניא והוה ליה ביתו של גוי, וחמצו של גוי ברשות הגוי אע"פ שקיבל עליו ישראל אחריותו אין זקוק לו, דהפקידו אצלו דוקא שנינו כך פירש ר"ת וכן כתב הראב"ד ז"ל, וכמדומים היינו שלא נאמרו דברים אלו אלא בחמצו של גוי, עד שמצאתי במכילתא בבתיכם למה נאמר לפי שנאמר בכל גבולך שומע אני כמשמעו ת"ל בבתיכם מה ביתך ברשותך אף גבולך ברשותך יצא חמצו של ישראל שהוא ברשות נכרי אע"פ שהוא יכול לבערו אבל אינו ברשותו יצא חמצו של נכרי שהוא ברשותו של ישראל וחמץ שנפלה עליו מפולת אע"פ שהוא ברשותו אבל אינו יכול לבערו, למדנו מכאן שדין חמצו של ישראל עצמו כדין חמץ של נכרי שקבל עליו אחריות, ותרוייהו ברשות ישראל עובר ברשות הגוי אינו עובר דבתיכם כתיב, ומעצמו הוא מוכרע שאם אין אתה אומר כן נמצאת אומר חמץ שלך אפי' מפקד ביד גוי בעיר [אחרת] אתה עובר עליו ואע"פ שאינו בביתך ולא בגבולך, חמץ שאינו שלך אפילו בביתך אין אתה עובר עליו, והתורה אמרה גבולך ובתיכם.

ונראה לי שזה דין תורה בלבד הוא אבל מדבריהם חמצו של ישראל שהוא ברשות נכרי צריך ביעור, דהא תניא לקמן (ל' ב') אבל נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח עובר ואוקימנא כשהרהינו אצלו, והרהיין בביתו של גוי משמע ומאי עובר שהוא אסור הואיל ועבר עליו מדבריהם, ועוד מכירת חמץ דב"ש וכותח דר' יהודה בן בתירא (כ"א א') בביתו של גוי הם ומדידהו נשמע לב"ה במפקיד, וכן משמע בתוספתא, ודבר ברור הוא דכל חמץ של ישראל צריך ביעור בכל מקום שהוא אבל מן התורה בבתיכם כתיב, ומיהו גבי ייחד לו בית לא החמירו מדבריהם כיון דפקדון הוא ולא דישאל הוא.

4. שלחן ערוך אורח חיים תמ:א

נכרי שהפקיד חמצו אצל ישראל, אם הוא חייב באחריותו מגניבה ואבידה, בין שהוא בביתו בין שהוא בכל מקום ברשותו, חייב לבערו. הגה: ואפילו חזר והפקידו ביד אינו יהודי אחר (הגהות אלפסי פ"ק דפסחים). וי"א שאפי' אינו עליו אלא שומר חנם שחייב בפשיעה, חייב לבערו. ואפילו אם אינו חייב באחריותו בדין, אלא שיודע שהאינו יהודי אלא ויכפהו לשלם אם יאבד, חייב לבערו; ויש חולקים.

5. משנה ברורה תמ ס"ק ג' מתחלת דבריו עד "ויחוד מקום מקרי"

(ג) בכ"מ ברשותו - ואפילו השכיר או השאיל לו [ב] מקום בפ"ע לחמצו בביתו או בחצירו נמי לא מהני אם קיבל עליו אחריות [ג] דקיי"ל שכירות לא קניא וא"כ הרי מונח החמץ בביתו של ישראל. מ"מ בדיעבד [ד] אם השהה אצלו החמץ עד לאחר הפסח יש לסמוך על הפוסקים [ה] דס"ל דהיכא שמיחד לו מקום לחמצו אינו עובר בכל יראה אף שקיבל עליו אחריות דבעינן שיהא החמץ מצוי תחת ידו של ישראל כפקדון בעלמא שהוא תחת רשותו לטלטל ולהניח בכל פנה שרוצה ובייחד לו מקום בפ"ע לא מיקרי מצוי ומותר החמץ [ו] לאכול וליהנות ממנו.

6. שלחן ערוך אורח חיים תמ:ד וביאור הלכה ד"ה עובר

ישראל שהפקיד חמצו אצל ישראל חבירו או אצל הא"י, (יט) אע"פ שקבל יד < עליו הנפקד אחריות, עובר עליו אף המפקיד.

וביאור הלכה

עובר עליו אף המפקיד - עיין מ"ב. והרא"ש כתב עוד ואע"ג דכתיב בתיכם כיון דהשאיל לו הנפקד ביתו לשמירת ממונו דמפקיד קרינן ביה בתיכם דמפקיד ע"כ והוציא מזה הגר"ז בש"ע שלו דאם הניח אדם חמצו ברשות חבירו שלא מדעתו שלא השאיל לו מקום בחצירו להניח שם חמצו אינו עובר עליו מה"ת כיון שאינו מונח לא בביתו ולא ברשותו של בעל החמץ אלא שמד"ס חייב לבערו ועיין שם בקונטרס אחרון שמפקק שם על דברי הט"ז שמוכח ממנו בהיפך מדעתו ועיין בפמ"ג במשב"ז ס"ק ד' שאין דעתו כן וכן במקו"ח ס"ק ה' ג"כ מצדד כט"ז וצ"ע:

7. ט"ז אורח חיים תמ ס"ק ד' ונלע"ד לתרץ דברי הר"ר יונה" עד סוף דבריו

ונלע"ד לתרץ דברי הר"ר יונה שהמפקיד חייב לבער דאמר' דף ה' הניחא למ"ד דבר הגורם לממון כממון דמי מ"ה אם החמץ באחריות ישראל חייב אלא למ"ד לאו כממון דמי מאי איכא למימר ומשני שאני הכא דא"ק לא ימצא מזה ראינו דהתורה באה כאן להוציא ממה דקיי"ל בעלמא לאו כממון דמי מ"מ כאן כממון דמי לענין חמץ מכח לא ימצא ולפ"ז למ"ד לאו כממון דמי הא דאמר הכתוב בתיכם קאי על החידוש דכאן שזה החידוש אינו אלא בתיכם ולא בבית עכו"ם נמצא דלא חילק הכתוב בין בית ישראל לבית עכו"ם אלא שהחמץ של עכו"ם והאחריות על ישראל כיון שהוא חידוש ואין לך בו אלא חידושו משא"כ באם חמץ ממש של ישראל דזה אינו חידוש דהוא ממון ממש של ישראל אין חילוק זה דאפי' בבית עכו"ם אסור אבל למ"ד גורם לממון כממון דמי והיינו ר"ש בפ' מרובה אין כאן חידוש מחמת לא ימצא נמצא דכי מיעט רחמנא בתיכם ולא בית עכו"ם קאי אכל מילי הן על ממון ממש הן על גורם לממון דהא שוין וע"כ חמצו ממש של ישראל בבית עכו"ם פטור ולפ"ז שפיר כתב הר"ר יונה לחייב המפקיד כי הוא פוסק כמ"ד גורם לממון לאו כממון דמי אבל תנא דמכילתא ס"ל

כר"ש דאמר גורם לממון כממון ממילא יש קולא על המפקיד בבית הנפקד וא"כ שחמץ ממש של ישראל בבית העכו"ם פטור ה"ה נמי חמץ עכו"ם בבית ישראל פטור דבעי' תרתי לגריעותא דוקא כן כ' הרמב"ן בפי' התורה להלכה: ועפ"ז ניחא לע"ד לפרש דברי הר"ר יונה במ"ש ראייה מפ' מרובה והיינו שקי"ל גורם לממון לאו כממון דמי דהא אמרי' וגונב מבית האיש ולא מבית הקדש ואפי' אם הוא באחריות המקדיש פטור הגנב מכפל דהוה גונב הקדש ואי גורם לממון כממון ליתחייב הגנב דהא המקדיש הוא חייב באחריות אלא ודאי דקיימא לן לאו כממון דמי וכאן היא חידוש מכח לא ימצא ובזה דוקא בבתיכם ולא של עכו"ם ובזה ניחא שפיר מ"ש הר"ן בפ"ק בברייתא דעכו"ם שנכנס לבית ישראל ובצקו בידו וז"ל אבל הרמב"ם כתב בפ"ד מחמץ ישראל שהפקיד חמץ אצל עכו"ם עובר בכל יראה ולא ידעתי מנין לו דהא דאמרי' לקמן עובר עליו היינו מדרבנן דאל"כ אמאי קאמר אחר הפסח עכ"ל. ולפי מ"ש ניחא דכבר פסק הרמב"ם כמ"ד גורם לאו כממון וא"כ חייב ישראל בחמצו אפי' בבית עכו"ם דע"ז לא קאי מיעוט דבתיכם כמ"ש וזה נכון מאוד בס"ד. ונראה פשוט דזה היא לענין חיוב אם המפקיד לפנינו אבל אם אינו כאן חייב הנפקד לעשות כמ"ש בסי' תמ"ג ס"ב ועמש"ש:

8. פסחים ו. "ואמר רב יהודה אמר רב חמצו של נכרי" עד "ואמר רב יהודה אמר רב המפרש" ורש"י ד"ה חמצו של נכרי"

אמר רב יהודה אמר רב: המוצא חמץ בביתו ביום טוב - כופה עליו את הכלי. אמר רבא: אם של הקדש הוא - אינו צריך. מאי טעמא - מיבדל בדילי מיניה. ואמר רב יהודה אמר רב: חמצו של נכרי - עושה לו מחיצה עשרה טפחים משום היכר, ואם של הקדש הוא - אינו צריך. מאי טעמא - מיבדל בדילי אינשי מיניה.

9. ר"ן פסחים ב: (בדפי הרי"ף) ד"ה חמצו של נכרי "ואחרים פרשו" עד ד"ה המפרש
ואחרים פירשו דעושה לו מחיצה עשרה וסגי בהכי אע"ג דקביל עליה אחריות שכיון שייחד ליה מקום תו לא מיקרי גבולך ועל הדרך שפירשתי למעלה: